

Årsrapport 2017

Utbildningsnämnden

Rapport från
Stadsrevisionen
Nr 30, 2018
Dnr: 3.1.2-48/2018

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och granskningspromemorior för bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens hemsida, www.stockholm.se/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Till
Utbildningsnämnden

Årsrapport 2017

Revisorerna i revisorsgrupp 2 har avslutat revisionen av utbildningsnämndens verksamhet under 2017.

Revisorerna har den 12 mars 2018 behandlat bifogad årsrapport och överlämnar den till utbildningsnämnden för yttrande senast den 29 juni 2018.

På uppdrag av revisorerna i revisorsgrupp 2.

Michael Santesson
Ordförande

Maria Lövgren
Sekreterare

Sammanfattning

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Sammantaget bedöms att utbildningsnämnden inte helt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen grundar sig på att inriktningsmålet ”Ett Stockholm som håller samman”, som berör nämndens kärnverksamhet, delvis uppnås. Från ekonomisk synpunkt är utfallet tillfredsställande.

Huvuddelen av nämndens verksamhetsmål, indikatorer och aktiviteter finns inom fullmäktiges inriktningsmål ”Ett Stockholm som håller samman”. Trots att kunskapsresultaten, totalt sett, har förbättrats jämfört med 2016 nås inte målen för några av de indikatorer som är av särskild vikt för resultatet, t.ex. andelen elever behöriga till nationella program och andelen elever som uppnått målen i alla ämnen. Tre av fyra verksamhetsmål som hör till inriktningsmålet uppnås delvis. Resultatspridningen mellan grundskoleelever och grundskolor har minskat, men är fortsatt stor.

Stadsrevisionens granskningar visar bl.a. att det finns utvecklingsbehov vad gäller att motverka kränkande behandling i grundskolan, kompetensförsörjning inom förskola och skola, it i grundskolans undervisning samt det systematiska kvalitetsarbetet.

Intern kontroll

Den samlade bedömningen är att nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten till stor del varit tillräcklig, men bör stärkas inom ett antal områden. Exempelvis är arbetet med intern kontroll inte helt integrerat i organisation, system och det löpande arbetet. Vidare visar en granskning av gymnasieskolornas internkontrollarbete att nämnden bör försäkra sig om att det interna kontrollsystemet i betydligt större utsträckning integreras i skolenheternas verksamhet och byggs in i enheternas väsentliga processer. Dessutom har revisionskontoret noterat att det finns ekonomiska avvikelser i flera gymnasieskolor.

Revisionskontorets granskningar under året har identifierat vissa brister. De är dock inte av sådan omfattning att de väsentligt påverkar den samlade bedömningen av nämndens interna kontroll.

Bokslut och räkenskaper

Bokslut och räkenskaper bedöms i allt väsentligt vara rättvisande samt följer gällande regler och god redovisningssed. Vissa av bokslutsunderlagen behöver utvecklas.

Uppföljning av tidigare års granskningar

Nämnden har endast delvis beaktat revisorernas synpunkter och rekommendationer i föregående års granskningar. Den väsentligaste rekommendationen som återstår att genomföra är att utveckla och stärka uppföljningen och analysen avseende arbetet med att minska kunskapsskillnaderna.

Innehåll

1. Årets granskning	1
2. Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi.....	1
2.1 Ekonomiskt resultat.....	2
2.2 Verksamhetsmässigt resultat.....	4
3. Intern kontroll	8
4. Bokslut och räkenskaper	11
5. Uppföljning av tidigare års granskning	11

Bilagor

Bilaga 1 - Årets granskningar.....	13
Bilaga 2 – Uppföljning av lämnade rekommendationer	20
Bilaga 3 – Bedömningskriterier	27

1. Årets granskning

Den årliga revisionen omfattar granskningar och bedömningar inom följande områden:

- Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi
- Intern kontroll
- Bokslut och räkenskaper

Revisionen har utförts enligt kommunallagen och andra tillämpliga lagar samt reglementet för stadsrevisionen och god revisions sed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning av nämndens verksamhet. Kriterier för bedömningen redovisas i *bilaga 3*.

I rapporten redovisas översiktligt resultatet av revisionsårets grundläggande och fördjupade granskningar. De granskningar som genomförts under revisionsåret redovisas närmare i *bilaga 1*.

En uppföljning av hur nämnden har beaktat rekommendationer från tidigare års granskningar redovisas översiktligt i rapporten och mer detaljerat i *bilaga 2*.

De förtroendevalda revisorerna har träffat representanter för nämnden våren 2017 i samband med genomgång av 2016 års granskning och avstämning inför år 2017.

Granskningsledare har varit Tomasz Czarnik vid revisionskontoret och Karin Jäderbrink vid PwC AB.

Årsrapporten har faktakontrollerats av förvaltningen.

2. Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

I detta avsnitt redovisas en granskning av om nämndens resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer, gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningen avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Sammantaget bedöms att utbildningsnämnden inte helt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Bedömningen grundar sig på att inriktningsmålet ”Ett Stockholm som håller samman” som omfattar huvuddelen av nämndens verksamhetsmål, indikatorer och aktiviteter uppnås delvis. Från ekonomisk synpunkt är utfallet tillfredsställande.

2.1 Ekonomiskt resultat

2.1.1 Driftverksamhet

Nämnden redovisar följande utfall och avvikelser för år 2017:

Driftverksamhet (mnkr)	Budget 2017	Bokslut 2017			Budgetavvikelse 2016
		Utfall	Avvikelse		
Kostnader	19 626,2	19 955,2	- 329,0	1,7 %	130,8
Intäkter	-1 974,8	-2 411,7	436,9	22,1 %	184,4
Verksamhetens nettokostnader	17 651,4	17 543,5	107,9	0,6 %	315,2
Kapitalkostnader	82,1	82,7	0,6	0,7 %	0,5
Driftbudgetens nettokostnader	17 733,5	17 626,1	107,4	0,6 %	315,7
Justerat netto, efter resultatöverföringar	17 733,5	17 592,8	140,8	0,8 %	269,2

Av ovanstående redovisning framgår att nämndens utfall avviker med + 107,4 mnkr före och + 140,8 mnkr efter resultatdispositioner i förhållande till budgeten. Avvikelsen efter resultatdispositioner motsvarar 0,8 procent av nämndens nettobudget. Avvikelsen i jämförelse med budget beror på överskott vad gäller bl.a. budgetreserver, personal- och konsultkostnader inom central förvaltning, statsbidrag och lokalkostnader. Utfallet visar att budgethållningen har varit tillräcklig. En närmare redovisning av utfallet per verksamhet redovisas nedan.

Förskoleverksamhet

Förskoleverksamheten redovisar ett sammanlagt överskott mot budget om 15,6 mnkr. Enligt nämndens redovisning beror överskottet bl.a. på att budgeten för tilläggsbelopp sattes för högt.

Grundskoleverksamhet inklusive fritidshem och grundsärskola

Grundskoleverksamheten inklusive fritidshem och grundsärskola redovisar tillsammans ett överskott om 42,0 mnkr före och ett överskott om 73,9 mnkr efter resultatdispositioner. Överskottet återfinns främst inom grundskoleverksamheten i egen regi. Enligt nämndens redovisning beror överskottet bl.a. på minskade kostnader för tillkommande hyror och ett överskott inom grundsärskolan som främst förklaras av redovisningstekniska orsaker¹.

Resultatenheterna inom grundskolorna för med sig en positiv utgående fond till år 2018 om 251,8 mnkr. Fondens behållning har minskat med 31,9 mnkr under 2017.

Gymnasieverksamhet inklusive gymnasiesärskola

Gymnasieverksamheten redovisar totalt ett överskott om 38,4 mnkr före och ett överskott om 34,1 mnkr efter resultatdispositioner. Enligt nämndens redovisning beror överskottet på ökade statsbidrag från Migrationsverket och Skolverket, lägre lokal- och IT-kostnader samt ej utnyttjade reserver.

Gymnasieskolornas resultatenheter för med sig en positiv utgående fond till år 2018 om 45,3 mnkr. Fondens behållning har ökat med 4,3 mnkr under 2017. Dock finns ett antal resultatenheter som redovisar fortsatt negativa utfall bl.a. Kärrtorps gymnasium (-13,1 mnkr) och Lindeparkens gymnasiesärskola (-10,8 mnkr).

Nämnden har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

2.1.2 Investeringsverksamhet

Investeringsverksamhet (mnkr)	Budget 2017	Bokslut 2017		Budgetavvikelse 2016
		Utfall	Avvikelse	
Utgifter	110	102,5	7,5	6,4
Inkomster	0	0	0	0
Nettoutgifter	110	102,5	7,5	6,4

Av tabellen framgår att nämndens utfall avviker med 7,5 mnkr i förhållande till budgeten. Enligt nämndens redovisning beror avvikelserna bl.a. på att grundskolorna investerat mindre än beräknat.

¹ För elever mottagna i grundsärskolan som är integrerade i grundskolan bokförs kostnaderna under verksamhetsområdet grundskola, medan schablonerna tillfaller grundsärskolan.

Nämnden har förklarat avvikelserna på ett tillfredsställande sätt.

2.2 Verksamhetsmässigt resultat

Nämndens resultat för 2017 bedöms delvis förenligt med de mål som fullmäktige fastställt. Bedömningen grundas på en granskning av nämndens redovisning i verksamhetsberättelsen av i vilken utsträckning kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter, de egna nämndmålen, nämndindikatorerna och nämndaktiviteterna har uppfyllts.

Nämndens verksamhetsberättelse ger i allt väsentligt en rättvisande bild av det verksamhetsmässiga resultatet. Avrapporteringen är överskådlig, strukturerad och tydlig och ger rimliga förutsättningar att kunna bedöma måluppfyllelse. Nämnden har avrapporterat samtliga beslutade mål och uppdrag i verksamhetsberättelsen.

Nämndens bedömning är att tre av fullmäktiges inriktningsmål nås och att ett nås delvis. Målet som uppnås delvis är ”Ett Stockholm som håller samman”. Huvuddelen av nämndens verksamhetsmål, indikatorer och aktiviteter omfattas av detta inriktningsmål. Som grund för bedömningen anges att tre av fyra verksamhetsmål som hör till inriktningsmålet uppnås delvis.

Grundskola

Ett av de verksamhetsmål som uppnås delvis är ”Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor”. Endast ett av nio årsmål för indikatorerna som rör trygghet och studiero uppnås helt.² Utfallet ligger på ungefär samma nivå som föregående år.

Totalt 1 av 15 indikatorer som mäter kunskapsmål uppnås. Det noteras att årsmålen för två av indikatorerna som är av särskild vikt för grundskolan uppnås delvis. Dessa är ”andelen elever behöriga till nationella program”³ och ”andelen elever som uppnått målen i alla ämnen”⁴. I tabellen nedan framgår utvecklingen av utfallen för några av de indikatorer som fullmäktige och nämnden fastställt för avgångselevernans kunskapsresultat i grundskolan.

---

² Indikatorn som uppnås rör studiero i årkurs 8. Årsmålet för indikatorn är 55 procent.

³ Utfallet för 2017 är 84,8 procent vilket är 4,2 procentenheter lägre än årsmålet om 89 procent.

⁴ Utfallet för 2017 är 78,3 procent vilket är 1,7 procentenheter lägre än årsmålet om 80 procent.

Kommunala grundskolan åk 9: Utfall 2017 med jämförelser 2013-2016 (inkl. nyanlända)

Indikator	Utfall 2017	Utfall 2016	Utfall 2015	Utfall 2014	Utfall 2013
Andelen elever som är behöriga till nationella program (KF)	84,8	82,4	85,3	85,7	87,4
Andelen som nått målen i samtliga ämnen (KF)	78,3	74,4	77,9	77,0	75,2
Genomsnittligt meritvärde (UtbN)	241,5	239,4	239,8	234	222,4

Tabellen visar att samtliga utfall har förbättrats jämfört med 2016. Andelen som nått målen i samtliga ämnen och det genomsnittliga meritvärdet har även förbättrats jämfört med resultaten för åren 2013-2015. Dock framgår av tabellen att andelen elever som är behöriga till nationella program inte når upp till nivån för perioden 2013-2015. Det kan konstateras att andelen behöriga till nationella program, exklusive nyanlända elever, är 92,3 procent för 2017 jämfört med 92,5 procent 2016.⁵

Det är stora variationer i de kommunala grundskolornas kunskapsresultat mellan 2015 och 2017. Nämnden förklarar att detta till stor del beror på ett ökat antal nyinvandrade elever, där denna grupp var som störst 2016.

Resultatspridningen mellan stadens skolor i årskurs 9 utifrån elevernas socioekonomiska förutsättningar är fortsatt stor, men har minskat under 2017. Enligt nämndens redovisning har resultatet för skolor med elever med mindre gynnsamma socioekonomiska förutsättningar tydligt förbättrats. En förklaring kan vara att alla skolor tar emot nyanlända elever enligt nämnden.

Sedan tidigare har det över en dryg tioårsperiod funnits en kontinuerligt ökad resultatskillnad mellan skolor med höga och låga resultat. Årets resultat följer inte denna trend, då resultatet för skolor med höga resultat försämrats jämfört med tidigare och skolor med låga resultat har förbättrat sina resultat. I årskurs 9 är det tydliga skillnader i betygsresultat mellan flickor och pojkar, men något mindre framträdande jämfört med föregående år.

Kommunfullmäktige fastslår i budget 2017 att arbetet mot kränkande behandling i skolan och stöd för uppföljning ska

⁵ Nyinvandrade (0-4 år) och elever med okänd bakgrund (Skolverkets benämning i officiell statistik)

förstärkas. Stadsrevisionens granskning under året av kränkande behandling i grundskolan visar bl.a. att nämnden och skolors rutiner för uppföljning och analys är otillräcklig. Nämnden rekommenderas bl.a. att säkerställa att samtliga skolor arbetar mer målinriktat och att det finns rutiner vad gäller det upptäckande och förebyggande arbetet. Vidare rekommenderas nämnden att anmälningsrutinen efterlevs och att det finns rutiner för uppföljning och analys, både centralt och i skolorna.

Av stadens budget 2017 framgår att fler behöver utbilda sig till lärare och fler behöver stanna inom stadens skolväsende för att klara kompetensförsörjningen inom skolan. En granskning som stadsrevisionen genomfört visar att nämndens systematiska kompetensförsörjningsarbete bör utvecklas, främst vad gäller kompetensanalys och utvärdering. Nämnden rekommenderas säkerställa att kartläggning av befintlig kompetens dokumenteras på samtliga nivåer i organisationen. Vidare rekommenderas att nämnden tydliggör på vilket sätt kompetensförsörjningsinsatser ska analyseras och utvärderas.

Budgeten slår även fast att vidareutvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet är ett prioriterat område. En granskning som stadsrevisionen har genomfört visar att analys av skolors genomförda arbete och resultat är ett utvecklingsområde. Därför rekommenderas utbildningsnämnden att se till att samtliga skolor genomför den analys som rimligtvis kan krävas för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Uppföljningen avseende de skolor som har negativt resultat rekommenderas ske mer strukturerat och regelbundet. Det är också av stor betydelse att förvaltningen säkerställer ett mer likvärdigt kvalitetsarbete i stadens skolor.

Stockholms stads skolor ska öka den generella digitala kompetensen enligt budgeten. En uppföljande granskning av it i grundskolan visar att utbildningsnämnden inte i tillräcklig utsträckning har förtydligat hur skolorna ska använda, följa upp och utvärdera användningen av it i undervisningen. Vidare kvarstår olikheterna i skolornas datortillgång. Nämnden har inte samlat resultatet från skolornas genomförda självskattningar och eleverna har inte involverats i användningen av självskattnings-verktyget. Därtill har inte resultatindikatorer tagits fram. Positivt är att resultatet från uppföljningen i resultatdialogerna sammanställts och visat att digitalisering är ett särskilt prioriterat utvecklingsområde.

Gymnasieskola

Årsmålen för indikatorerna ”andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år”⁶, ”andel gymnasieelever med examensbevis oavsett studielängd”⁷ och ”andel gymnasieelever med minst betyg E i samtliga kurser i examensbevisen”⁸ uppnås delvis.

Kommunala gymnasieskolan Utfall 2017 med jämförelser 2016

Mätetal ⁹	Utfall 2017	Utfall 2016
Andelen elever med gymnasieexamen	89,9	88,5
Genomsnittligt meritvärde	15,6	15,5

Av de elever som avslutade sin utbildning under 2017 erhöll 89,9 procent ett examensbevis, vilket innebär en förbättring med 1,4 procent jämfört med föregående år. Den genomsnittliga betygs-poängen för elever med avslutade studier var 15,6 poäng, en marginell förbättring jämfört med 2016.

Stadens gymnasieskolor uppvisar dock sinsemellan stora skillnader i resultaten vilket bl.a. beror på socioekonomiska skillnader i elevernas förutsättningar. Enligt förvaltningens redovisning har gymnasieskolorna olika förutsättningar och behöver därför anpassa undervisning, lärmiljö och stöd utifrån elevernas behov. Skolorna har under 2017 arbetat med det förbyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet. Vidare har förvaltningen identifierat att det systematiska kvalitetsarbetet är viktigt för en ökad måluppfyllelse.

Ett återkommande förbättringsområde enligt nämndens redovisning är att få fler elever att avsluta sina studier på ett nationellt program. Trots att en förbättring skett når fortfarande inte staden upp till rikssnittet¹⁰.

Skolinspektionen och Barn- och elevombudet

Under 2017 har Skolinspektionen genomfört tillsyn av Thorilds-plans gymnasium på grund av organisationsförändringar. Vidare har Skolinspektionen följt upp de elever som flyttade från Ross Tensta gymnasium. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att gymnasieskolorna uppfyller kraven i författningarna.

⁶ Utfallet är 63 procent. Årsmålet är 73 procent. Utfall från tidigare år saknas.

⁷ Utfallet är 84 procent. Årsmålet är 85 procent. Utfall från tidigare år saknas.

⁸ Utfallet för 2017 är 78 procent vilket är 2 procentenhet lägre än målet om 80 procent.

⁹ Genomsnittligt meritvärde och andel elever med gymnasieexamen är inte längre indikatorer, men ett mätetal som nämnden följer upp.

¹⁰ Totalt är det 63 procent av eleverna som erhöll examensbevis efter tre år. Rikssnittet är 66 procent.

Vidare har Skolinspektionen under 2017 beslutat att samtliga, under 2016, inspekterade verksamheter i staden har avhjälpt påtalade brister och ärendet avslutades.

Under perioden 1 januari till 1 december 2017 har 246¹¹ anmälningar som rör elever i stadens grundskolor inkommit och registrerats hos Skolinspektionen och Barn- och elevombudet. Under motsvarande period har cirka 17 klagomål som rör utbildning vid gymnasieskola inkommit till stadens klagomålshandling. Samtliga klagomål har utretts och i förekommande fall åtgärdats eller besvarats.

3. Intern kontroll

I detta avsnitt redovisas om nämndens arbete med den interna kontrollen är aktivt och ändamålsenligt, d.v.s. förebygger, upptäcker och åtgärdar. Vidare om arbetet är strukturerat och integrerat i organisationen, i system och det löpande arbetet samt om nämnden utvärderar och följer upp det interna kontrollsystemet/-arbetet.

Den samlade bedömningen, grundad på årets granskning, är att nämndens styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten till stor del varit tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan. Av redovisningen framgår att inga väsentliga brister har noterats. Dock finns utvecklingsområden avseende gymnasieskolornas internkontrollarbete. Vidare behöver riskanalysarbetet vad gäller skolenheter utvecklas och centrala enheter inom förvaltningen behöver bli mer delaktiga i riskanalysprocessen.

Revisionskontorets granskning visar att nämnden har förutsättningar för en tillräcklig intern styrning och kontroll. Arbetet med den interna kontrollen är strukturerat. Dock är det inte helt integrerat i organisation, system och det löpande arbetet. En granskning av gymnasieskolornas internkontrollarbete visar att nämnden bör försäkra sig om att det interna kontrollsystemet i betydligt större utsträckning integreras i skolenheternas verksamhet och byggs in i enheternas väsentliga processer.

Nämndens system för intern kontroll är aktuellt och upprättat i enlighet med Stockholms stads anvisningar. Nämnden har en årlig, men inte helt strukturerad, riskbedömning som fångar upp

---

¹¹ I 56 fall har besluten inneburit att Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet har förelagt huvudmannen att vidta åtgärder.

väsentliga risker och hur de ska hanteras. Exempelvis behöver nämnden utbilda, motivera och förklara syftet med väsentlighets- och riskanalys för flera grund- och gymnasieskolor. Vidare är det fortfarande endast få enheter inom central förvaltning som genomfört en väsentlighets- och riskanalys.

Nämnden har i samband med framtagandet av verksamhetsplanen 2017 genomfört en väsentlighets- och riskanalys till grund för internkontrollplanen. Utgångspunkten har varit kommunfullmäktiges indikatorer och nämndens väsentliga processer. Utifrån riskbedömningen har en plan för intern kontroll upprättats. Riskanalysen innefattar risker för oegentligheter. Nämnden följer upp den interna kontrollen systematiskt och regelbundet för att säkra att den fungerar på ett betryggande sätt. Kontroller enligt den interna kontrollplanen har genomförts under året och de avvikelser som påträffats har dokumenterats och åtgärder har föreslagits. Arbetet har bl.a. omfattat kontroller av fokusskolor, frånvaro och elevhälsa i gymnasiet. Inga väsentliga avvikelser har identifierats. Flera av de granskade områdena anses dock viktiga att arbeta vidare med, exempelvis arbetet med elevhälsoplaner i gymnasieskolor.

Förvaltningen har även genomfört internrevisioner vid 40 skolenheter. Av de granskningsområden som internrevisionen granskat har störst avvikelser påträffats rörande korthantering, representation, inventarieförteckning och personalförteckning. För att åtgärda avvikelserna har förvaltningen informerat om eller reviderat rutiner avseende de granskade områdena. I övriga fall, när enheterna inte följt förvaltningens rutiner, har de fått anvisningar om hur de ska förändra sitt arbetssätt.

En del i nämndens interna kontroll är att säkerställa en ändamålsenlig styrning och kontroll av ekonomi och verksamhet. En granskning av nämndens verksamhetsplan för 2017 visar att nämndens egna mål i huvudsak ansluter till kommunfullmäktiges mål för den verksamhet som nämnden bedriver. Nämnden har för varje verksamhetsområde fastställt mätbara/uppföljningsbara mål för ekonomi och verksamhet.

Nämnden har en i huvudsak tillfredsställande uppföljningsstruktur. Ekonomi, verksamhet och kvalitet följs upp systematiskt i samband med nämndens månads- och tertialrapporter. Uppföljning av verksamhet som uppdragits åt annan att utföra sker årligen. Under 2017 har förvaltningen genomfört totalt 68 tillsynsbesök på fristående förskolor och pedagogisk omsorg/familjedaghem.

Gymnasieskolorna redovisar ett underskott om 55,5 mnkr före och ett underskott om 59,8 mnkr efter resultatdispositioner. Underskottet har ökat med 52,3 mnkr efter resultatdispositioner i jämförelse med föregående år. Av gymnasieskolorna redovisar 20 av 33 skolor underskott. Årets uppföljningar har identifierat ekonomiska problem inom bl.a. Kärrtorps gymnasium (-13,1 mnkr) och Lindeparkens gymnasiesärskola (-10,8 mnkr). Underskottet i Kärrtorps gymnasium förklaras av ett stort elevtapp och att skolan inte hunnit anpassa sin organisation till dessa nya förutsättningar. Enligt nämndens redovisning har även Lindeparkens gymnasiesärskola tappat många elever. Åtgärder för att komma tillrätta med budgetavvikelse har inte vidtagits i tillräcklig utsträckning.

I budget 2017 markerar kommunfullmäktige att skolresultaten måste förbättras och den mångåriga trenden med växande kunskapsklyftor ska brytas. Enligt nämndens redovisning är den största utmaningen för att förbättra betygsresultaten och öka likvärdigheten att höja resultaten för elever på skolor med minst gynnsamma socioekonomiska förutsättningar. Förvaltningens arbete för att skapa en mer jämlik skola och mer jämlika resultat utgår från att prioritera och hålla fast vid inledda satsningar. Denna strategi bygger på att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på samtliga nivåer och att fokusera på utvecklingen inom grundskolans prioriterade områden: elevhälsans arbete, nyanlända elever, digitalisering för att utveckla lärandet och fritidshemmet.

För de prioriterade områdena har förvaltningen tagit fram treårsplaner innehållande mål och tidsplaner för genomförande. Områdena följs upp inom ramen för resultatdialoger, rektorsmöten, tertialrapporter samt verksamhetsberättelsen. Uppföljningen för 2017 visade generellt på vikten av ledarskapet och dess betydelse för skolans systematiska kvalitetsarbete och att skolornas förbyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete samt att digitaliseringsarbetet fortsatt behöver utvecklas.

En översiktlig granskning har genomförts av om nämndens delegationsordning är i överensstämmelse med kommunallagens bestämmelser. Denna visar att fördelning av ansvar och befogenheter i huvudsak är tydlig, men kan med fördel utvecklas. I nuvarande form kan det i delegationsordningen uppfattas som om flera delegater kan fatta beslut i samma ärende. Flera beslut som fattas med stöd av delegation anmäls inte till nämnden i tillräcklig utsträckning. Uppföljning och kontroll, av att beslut som fattats med stöd av delegation anmäls och fattas av rätt person, bör utvecklas. Nämnden rekommenderas att säkerställa att samtliga beslut som

fattas med stöd av delegation anmäls till nämnden på det sätt som nämnden bestämt samt att det finns en uppföljning och kontroll av beslut som ska anmälas till nämnden.

Övriga granskningar som har genomförts av nämndens interna kontroll har bl.a. omfattat intern kontroll i gymnasieskolan, momshanteringen, lönehantering, redovisning av statsbidrag och risk för förtroendekänsligt beteende/oegentligheter. Avvikelse har identifierats men sammantaget bedöms den interna kontrollen i huvudsak vara tillräcklig. Nämnden rekommenderas dock att ta fram en rutin för rapportering av misstänkta oegentligheter eller förtroendeskadliga ageranden. Vidare att tydliggöra och dokumentera vilka antaganden som ligger till grund för uppbokning av stadsbidragsintäkter från Migrationsverket samt säkerställa att återsökning sker till fullo av statsbidragsberättigade kostnader. Granskningarna redovisas mer ingående i *bilaga 1*.

4. Bokslut och räkenskaper

I detta avsnitt redovisas en bedömning av om nämndens bokslut är rättvisande samt om räkenskaperna är upprättade enligt kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.

Sammanfattningsvis bedöms att bokslut och räkenskaper i allt väsentligt är rättvisande. Inga väsentliga brister har noterats, men det finns en osäkerhet avseende uppbokad fordran gentemot Migrationsverket. Det saknas tydligt dokumenterade och underbyggda bedömningar/resonemang för gjorda uppbokningar. Bokslutsunderlagen för dessa poster bör utvecklas.

Bedömningen baseras på en granskning av nämndens bokslut och på de övriga granskningar som genomförts under året.

5. Uppföljning av tidigare års granskning

Tidigare års granskning av nämndens verksamhet har utmynnat i ett antal rekommendationer. Revisionskontoret gör årligen en uppföljning och bedömning av hur nämnden har beaktat rekommendationerna, se *bilaga 2*.

Uppföljning visar att nämnden delvis har beaktat revisionens rekommendationer. Den väsentligaste rekommendationen som

återstår att genomföra är att utveckla och stärka uppföljningen och analysen avseende arbetet med att minska kunskapskillnaderna.

Bilaga 1 - Årets granskningar

Granskningar under perioden april 2017- mars 2018

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Kränkande behandling, nr 1 2018

Stadsrevisionen har granskat kränkande behandling utifrån skolagens krav och stadens budget 2017. Syftet med granskningen har varit att bedöma om utbildningsnämnden arbetar för att förebygga, förhindra och åtgärda kränkningar i grundskolan utifrån gällande lagstiftning.

Den sammanfattande bedömningen är att nämnden och skolors rutiner för uppföljning och analys avseende kränkande behandling är otillräcklig. Granskningen har också visat att samtliga granskade skolor inte har tillräckliga rutiner för det upptäckande och förebyggande arbetet samt att eleverna måste involveras i större utsträckning. Exempelvis sker arbetet inte tillräckligt systematiskt och målinriktat. Nämndens framtagna anmälningsrutin avseende kränkande behandling behöver också efterlevas i större utsträckning. Samtliga skolor har dock rutiner för att åtgärda kränkningar.

Nämnden rekommenderas bl.a. att säkerställa att samtliga skolor arbetar mer målinriktat och att det finns rutiner vad gäller det upptäckande och förebyggande arbetet samt elevernas inflytande i arbetet mot kränkande behandling. Vidare att anmälningsrutinen vad gäller kränkande behandling efterlevs och att det finns rutiner för uppföljning och analys, både centralt och i skolorna.

Stadens mottagande av nyanlända, nr 2 2017

En granskning har genomförts av stadens mottagande av nyanlända utifrån bl.a. skollagen och stadens budget 2017. Förutom kommunstyrelsen har arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) samt stadsdelsnämnderna Skärholmen och Södermalm ingått i granskningen.

Granskningen visar att stadens mottagande i huvudsak sker utifrån lagstiftningens krav och stadens budget. Staden ordnar temporärt boende till kommunanvisade nyanlända och vid behov praktiskt stöd i samband med bosättning. Vidare tillhandahåller staden undervisning i svenska för invandrare (Sfi), samhällsorientering och annan vuxenutbildning samt plats i förskola och skola. Staden

prövar även vid behov rätten till ekonomiskt bistånd och annat socialt stöd i enlighet med socialtjänstlagen.

Ett utvecklingsarbete har genomförts med mottagandet av nyanlända enligt uppdrag i stadens budget. Utbildningsnämnden arbetar med att åtgärda de utvecklingsområden som identifierats för att förbättra mottagandet av nyanlända elever till grund- och gymnasieskolan. Mottagande av gymnasieelever kommer under våren 2018 att slås ihop med grundskolans mottagande som organiseras inom START Stockholm.

Granskningen visar att samordningsansvaret har varit formellt otydligt mellan kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden under 2017 men tydliggjorts i stadens budget 2018. Under 2018 ansvarar arbetsmarknadsnämnden för samordningen av stadens gemensamma mottagande av nyanlända. Ansvaret för en övergripande uppföljning av stadens samlade arbete med mottagande och etablering av nyanlända har däremot inte tydliggjorts. Revisionskontorets bedömning är att en övergripande uppföljning och utvärdering av stadens mottagande av nyanlända behöver utvecklas.

Kompetensförsörjning inom förskola, skola och socialtjänst, nr 3 2017

År 2015 granskade stadsrevisionen stadens personal och kompetensförsörjning. Granskningen visade att staden saknade en samlad strategi för hur kompetensförsörjning ska bedrivas och följas upp. Revisionskontoret har genomfört en uppföljande granskning för att bedöma om stadens nämnder har den styrning och uppföljning som krävs för att säkerställa strategisk kompetensförsörjning inom förskola, skola och socialtjänst. Kommunstyrelsen, socialnämnden, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Norrmalm och Skarpnäck har ingått i granskningen.

Ansvaret för kompetensförsörjning bedöms i huvudsak vara tydligt. Nämnden dokumenterar sin strategiska kompetensförsörjning i en kompetensförsörjningsplan, vilken presenteras i samband med den treåriga budgeten. Kommunstyrelsen avser att under 2018 följa upp nämndernas kompetensförsörjningsplaner och utifrån dessa göra en analys avseende stadens långsiktiga kompetensbehov.

Nämnden har inte på ett tydligt sätt involverat rektorerna i arbetet med att ta fram nämndens kompetensförsörjningsplan. Det medför risk för att nämndens kompetensförsörjningsplan inte har förankring i eller omfattar samtliga nivåer i organisationen.

Granskningen visar att nämnden bör utveckla arbetet gällande kompetensanalys. Kompetenskartläggningen har inte på ett tydligt sätt vägts in i kompetensanalysen och har inte fullt ut implementerats på olika nivåer i verksamheten. Det framtida kompetensbehov som beskrivs i nämndens kompetensförsörjningsplaner bedöms inte ha någon tydlig koppling till identifierade behov av kompetensutveckling på individnivå. Nämndens kompetensanalys grundas främst på identifierade kompetensbehov utifrån sitt uppdrag, som bland annat anges i stadens styrdokument, lagstiftning och nationella satsningar.

Nämnden har ett omfattande utbud av kompetensförsörjningsinsatser men ingen tydlig plan för hur effekterna ska följas upp och analyseras.

Sammanfattningsvis bedöms att nämndens systematiska kompetensförsörjningsarbete bör utvecklas, främst vad gäller kompetensanalys och utvärdering. Nämnden rekommenderas säkerställa att kartläggning av befintlig kompetens dokumenteras på samtliga nivåer i organisationen. Vidare rekommenderas att nämnden tydliggör på vilket sätt kompetensförsörjningsinsatser ska analyseras och utvärderas.

Systematiska kvalitetsarbetet i grundskolan

Revisionskontoret har genomfört en granskning med syftet att bedöma om nämnden säkerställer att grundskolorna bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån skollagen och stadens budget 2017. Vidare att bedöma i vilken utsträckning det sker ett systematiskt kvalitetsarbete på grundskolorna.

Sammanfattningsvis visar granskningen att det i granskade skolor finns fungerande system för styrning och uppföljning avseende det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare att ansvarsfördelningen är tydlig och att det finns former för dokumentation. Personalen upplever att de har tid för reflektion samt att vårdnadshavare och elever ges möjlighet att påverka kvalitetsarbetet.

Dock bedöms analys och utvärdering av skolans genomförda arbete och resultat vara ett utvecklingsområde. Vidare att utbildningsnämnden i viss utsträckning säkerställer att grundskolorna bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete. Det framgår också att det finns tydliga skillnader i kvalitén mellan skolor vad gäller skolornas systematiska kvalitetsarbete.

Revisionskontoret rekommenderar utbildningsnämnden att se till att samtliga skolor genomför den analys som rimligtvis kan krävas för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Uppföljningen avseende de skolor som har negativt resultat rekommenderas ske mer strukturerat och regelbundet. Vidare är det av stor betydelse att förvaltningen säkerställer ett mer likvärdigt kvalitetsarbete i stadens skolor.

IT i skolan

Stadsrevisionen genomförde 2014 en granskning av om utbildningsnämnden styr IT i grundskolan på ett sätt som stödjer elevers kunskapsutveckling och om skolorna bedriver ett strategiskt arbete för att använda IT i undervisningen.

En uppföljande granskning visar att nämnden i begränsad utsträckning beaktat stadsrevisionens rekommendationer och inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att vidareutveckla de områden som revisionsrapporten identifierat. Exempelvis har nämnden inte i tillräcklig utsträckning förtydligat hur skolorna ska använda, följa upp och utvärdera användningen av IT i undervisningen. Vidare kvarstår olikheterna i skolornas datortillgång. Nämnden har inte samlat resultatet från skolornas genomförda självskattningar och eleverna har inte involverats i användningen av självskattningsverktyget. Därtill har inte resultatindikatorer tagits fram. Positivt är att resultatet från uppföljningen i resultatdialogerna sammanställts och visat att digitalisering är ett särskilt prioriterat utvecklingsområde.

Föreningslivets tillgång till lokaler

Revisionskontoret har granskat om stadens arbete med att tillgängliggöra lokaler för föreningslivet sker enligt kommunfullmäktiges budget 2017. Revisionskontoret kan konstatera att det pågår ett aktivt arbete i staden för att tillgängliggöra lokaler för föreningslivet och civilsamhället. Idrottsnämnden och kulturnämnden samverkar med utbildningsnämnden och SISAB för att genomföra kommunfullmäktiges uppdrag om att tillgängliggöra fler skolidrottshallar och skollokaler som inte är skolidrottshallar.

Utbildningsnämnden liksom övriga berörda nämnder rekommenderas att effektivisera rutinen avseende hantering av skolersättning.

Intern kontroll

Intern kontroll i gymnasieskolan

Revisionskontoret har genomfört en granskning utifrån bl.a. kommunallagen med syfte att bedöma i vilken utsträckning det interna kontrollsystemet är integrerat i skolenheternas löpande processer.

Sammantaget bedömer revisionskontoret att det finns brister i nämndens system och rutiner för intern kontroll som behöver åtgärdas.

Bland annat saknar samtliga granskade skolor rutiner för egenkontroller. Skolorna genomför väsentlighets- och riskanalyser, men granskningen visar att detta arbete inte är tillräckligt systematiserat, prioriterat eller väl förankrat i någon granskad skola. Ingen av de granskade skolorna har tagit ställning till risken för oegentligheter i sin riskanalys.

Nämnden bör försäkra sig om att det interna kontrollsystemet i betydligt större utsträckning integreras i skolenheternas verksamhet och byggs in i enheternas väsentliga processer. Vidare bör nämnden säkerställa att samtliga skolor upprättar en överenskommelse med vårdnadshavaren och tar fram skriftliga rutiner för hanteringen av elever med skyddade personuppgifter. Nämnden rekommenderas att se till att skolornas dokumentation av registerutdrag ur belastningsregister inte strider mot skollagen samt förtydliga regelverket och förvaltningens rutiner vad gäller skolenheternas ansvar för kontroll av registerutdrag. Därtill bör nämnden se till att samtliga skolor tar fram rutiner för anmälan av beslut som fattas enligt utbildningsnämndens delegationsordning.

Nämndens delegationsordning

En översiktlig granskning har genomförts av om nämndens delegationsordning är i överensstämmelse med kommunallagens bestämmelser.

Den sammanfattande bedömningen är att nämndens fördelning av ansvar och befogenheter i huvudsak är tydlig, men kan med fördel utvecklas. I nuvarande form kan det i delegationsordningen uppfattas som att flera delegater kan fatta beslut i samma ärende. Beslut som fattas med stöd av delegation anmäls inte på ett tillräckligt sätt. Vidare är uppföljning och kontroll av att besluten anmäls inte tillräcklig.

Nämnden rekommenderas att säkerställa att samtliga beslut som fattas med stöd av delegation anmäls till nämnden i den omfattning som nämnden bestämt. Vidare att se till att det finns en tillräcklig uppföljning och kontroll av att beslut anmäls till nämnden.

Köhantering i förskolan

Revisionskontoret har granskat om staden säkerställer att hantering av förskoleplatser sker enligt riktlinjen Regler för intagning och plats i förskolan och pedagogisk omsorg i Stockholms stad.

Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta, Hägersten-Liljeholmen och Östermalm.

Granskningen visar att ansvaret för stadsövergripande styrning och uppföljning avseende köhanteringen inte upplevs vara tillräckligt tydligt. Detta bör beaktas i kommunstyrelsens och utbildningsnämndens utredningsuppdrag om en centraliserad och gemensam kö.

Den sammantagna bedömningen är att berörda stadsdelsnämnders uppföljning inte är tillräcklig för att säkerställa att hanteringen av förskoleplatser sker enligt stadens regelverk.

Momshantering

Granskningen har inriktats mot att bedöma huruvida den interna kontrollen i nämndens momshantering är tillräcklig.

Granskningen visar att det till stor del finns tillräckliga rutiner för momshantering, löpande uppföljningar och att avstämningar genomförs. Nämnden rekommenderas dock gå igenom rutinerna kring moms-kompensation i samband med återkrävd skolpeng och förskolepeng samt att se över rutiner och riktlinjer i samband med representation.

Granskning av lönehantering

Granskningen har inriktats mot att bedöma om den interna kontrollen avseende registrering av underlag för löneutbetalningar är tillräcklig samt om uppgifterna i redovisningen är aktuell, fullständig och rättvisande.

Granskningen visar att utbildningsnämndens interna kontroll avseende registrering av underlag för löneutbetalningar i huvudsak är tillräcklig. Vidare är uppgifterna i redovisningen aktuella, fullständiga och rättvisande. De kontrollmoment som enligt stadens

riktlinjer ska genomföras före löneutbetalning genomförs inte i samtliga fall och genomförda kontroller dokumenteras inte.

Granskning av redovisning statsbidrag

Granskningen har inriktats mot att bedöma om redovisningen av statsbidragsintäkter och dess projekt ger en rättvisande bild samt om den interna kontrollen avseende styrning, uppföljning och kontroll av statsbidragsintäkter och kostnader är tillräcklig.

Bedömningen är att utbildningsnämndens interna kontroll avseende styrning och uppföljning av statsbidragsintäkter och kostnader inte är helt tillräcklig. Nämnden rekommenderas att tydliggöra och dokumentera vilka antaganden som ligger till grund för uppbokning av statsbidragsintäkter från Migrationsverket och säkerställa att återsökning sker till fullo av statsbidragsberättigade kostnader.

Risk för förtroendskadligt beteende/oegentligheter

En översiktlig granskning har omfattat intern styrning och kontroll för att förebygga oegentligheter. Granskningen visar att utbildningsnämnden har gjort bedömningar var i verksamheten som risker kan uppträda. Nämnden har vidare tagit fram rutiner och riktlinjer inom områden som kan leda till oegentligheter och förtroendskada. För att säkerställa efterlevnad av styrdokumentet sker inom ramen för nämndens internkontrollplan årligen internrevision inom 40 enheter. Åtterrapporering av internkontrollplanen sker till nämnd i samband med verksamhetsberättelse. Information förmedlas bl.a. via intranät, veckobrev och utbildningsdagar. Nämnden rekommenderas att utarbeta en rutin för hur rapportering av misstänkta oegentligheter eller förtroendskadliga ageranden ska ske.

Bilaga 2 – Uppföljning av lämnade rekommendationer

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
År 2014	<p>Granskningar av intern kontroll inom gymnasieskolan</p> <p>Nämnden rekommenderas att se till att skolornas beställnings- och lagerrutiner uppdateras och dokumenteras. Vidare rekommenderas att nämnden undersöker om behov finns av ytterligare ramavtal. Interna kontrollen i ekonomiadministrativa rutiner behöver förbättras.</p>		X		<p>Gymnasieavdelningen kommunicerar med gymnasieskolorna om att de ska följa de regler och krav som förvaltningen ställer t.ex. för granskning av arbetsledar- och assistentroller i Lisa Självservice. Enligt uppgift gör verksamheten kontroll av attestkort (behörig godkännare och attestant enligt delegation) årligen vid årsskiftet samt vid avslut. Detta gäller även vid byte av befattning och/eller förvaltning.</p> <p>För att säkerställa kontrollen av ekonomiadministrativa rutiner genomför förvaltningen internrevision på skolorna. Revisionen omfattar bl.a. kontroll av skolornas inköpsorganisation (rekvirenter, beställare och attestanter) och att de beslut som fattas på enheten följer delegationsordningen.</p> <p>I enlighet med Kommunfullmäktiges beslut i slutet av 2011 har samtliga skolor inom gymnasieavdelningens verksamheter anslutits till inköpsmodulen i Agresso sedan hösten 2017. I samband med införandet av effektivt inköp har utbildningsförvaltningen, enligt uppgift, infört obligatoriska utbildningar för samtliga skolornas inköpsorganisationer. För kontroll och uppföljning av inköp, avtalstrohet och utnyttjandegrad av systemet hämtar avdelningen för ekonomi och styrning månadsvisa rapporter från systemet och kommunicerar med verksamhetsansvariga. Vidare anges att gymnasieavdelningen utbildar en beställare och attestanter.</p>	
P1/2015	<p>Samverkan kring barn som far illa eller riskerar fara illa</p>	X			<p>Samverkan med stadsdelar kring elever som far illa eller riskerar att fara illa följs upp inom ramen för</p>	

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
	Utbildningsnämnden rekommenderas att i samverkan med stadsdelsnämnderna följa upp samverkan mellan skola och socialtjänst.				etablerade överenskommelser och genom de lokala BUS-överenskommelserna. Pilotprojektet samverkan skola och socialtjänst, PPSS, som syftar till ökad skolnärvaro och bättre skolresultat har efter uppföljning resulterat i att ett ramverk för skolsociala team har utarbetats.	
År 2015	Studieavbrott i gymnasiet Nämnden och skolorna måste i större utsträckning samla in och analysera orsakerna till varför eleverna avbryter sina studier.	X			Under 2017 har en enkät, den så kallade lämnarenkäten, testats på i huvudsak fem skolor. Enkäten har besvarats av elever som går ett nationellt program. Målsättningen har varit att eleverna ska ange skäl till att lämna sin skola för att skolorna ska få underlag till förbättringsarbete gällande byten och avhopp. Enkäten ska vara obligatorisk på samtliga skolor och de nationella programmen. Ett arbete ska göras under 2018 för att få fram ett motsvarande verktyg för introduktionsprogrammen.	
År 2015	Lugn och studiero Granskningen visar att de skolor som granskningen omfattar i större utsträckning bör följa upp, sammanställa och analysera resultatet av de insatser som vidtas för att förbättra studieron.		X		Flera skolor genomför egna enkäter som omfattar alla årskurser och på alltfler skolor genomförs enkäterna mer kontinuerligt, tex varannan månad. Skolans arbete kring detta beskrivs i skolans tertialrapport 2 och tas upp i den årliga resultatdialogen mellan grundskolechef och rektor.	
År 2015	Barnsäkerhet vid stadens fritidshem Nämnden rekommenderas att ta fram en uppföljningsstruktur som försäkrar nämnden att elevgrupperna i fritidshemmen har en lämplig sammansättning och storlek, och att eleverna i övrigt erbjuds en god miljö. Utbildningsnämnden rekommenderas att utforma ett centralt stöd till fritidshemmen för att säkerställa säkerheten och öka likvärdigheten vad gäller säkerhetsarbetet. Stödet kan	X			Bland annat finns gemensam mall för egenkontroll för fritidshemselevens inne och utemiljö. All fritidshemspersonal får genomgång av säkerhetsföreskrifter i alternativa lokaler såsom idrottshall, slöjdsal m.m. I resultatdialogen med skolans rektor förs samtal om personaltäthet, storlek och lämplig sammansättning av elevgrupperna i fritidshemmet i förhållande till verksamhetens uppdrag. En årlig sammanställning av statistik gällande elevgruppens storlek	

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
	<p>exempelvis inbegripa en checklista med vilken fritidshemmen kan genomföra en egenkontroll som årligen följs upp. Vidare rekommenderas nämnden genom uppföljning av säkerhetsarbetet försäkra sig om att skolorna har fullgoda säkerhetsrutiner. Nämnden rekommenderas försäkra sig om att samtliga fritidshem dokumenterar sina säkerhetsrutiner. Nämnden bör vidare säkerställa att samtliga skolor vidarebefordrar en kopia av registerutdraget för förvaring i personalakten i stadens centrala arkiv.</p>				<p>i förhållande till andelen årsarbetande fritidshemspersonal dokumenteras</p> <p>Risikanalyser vid aktiviteter som kan innebära risk för elevernas säkerhet genomförs löpande, till exempel vid utflykter och bad. Undervisningen i fritidshemmen behandlar hur eleverna orienterar sig i närmiljö och betar sig i trafiken på ett säkert sätt.</p>	
P1/2016	<p>Rapport Lokalförsörjning, förskola och skola, nr 8 2016 Utbildningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden bör säkerställa att samverkan inom SAMS får genomslagskraft på samtliga nivåer i respektive nämnd. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden tillsammans med utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna bör skapa former för strukturerad samverkan, både vad gäller prognostisering av barn och elever samt planering i stadsbyggnadsprocessen.</p>	X			<p>Under 2017 har samverkan inom SAMS fått ökat genomslag i utbildningsnämndens arbete på en rad olika sätt. Förvaltningen har under 2017 varit en aktiv part i stadsbyggnadskontorets arbete med ny översiktsplan för Stockholm, och under hela samrådsprocessen framfört vikten av att relevanta delar av SAMS planeringsunderlag integreras i den nya översiktsplanen. Förvaltningen har också varit en fortsatt mycket aktiv part i SAMS-arbetet som även utvidgats till att omfatta gymnasieskolan. Inom förvaltningen har arbetet med SAMS kommunicerats i en mängd olika forum för att sprida kunskapen om det arbete som sker.</p> <p>Utbildningsförvaltningen har under 2017 sökt ett ökat samarbete med stadsbyggnads- och exploateringskontoret även utanför ramen för SAMS, i syfte att skapa ett bättre samarbete mellan förvaltningarna. Under våren 2017 etablerades en regelbunden kontakt med exploateringskontoret och förvaltningens bedömning är att de flesta frågor som berör denna samverkan nu hanteras i SAMS.</p>	

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
P1/2016	<p>Granskning av aktivitetsansvaret och arbetsmarknadsinsatser till unga, nr 10 2016</p> <p>Arbetsmarknadsnämnden bör tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna tydliggöra stadsdelsnämndernas roll och ansvar i arbetet med kommunala aktivitetsansvaret. Arbetsmarknadsnämnden bör tillsammans med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna skapa formella forum för samverkan inom kommunala aktivitetsansvaret.</p>	X			<p>Handlingsplan för kommunens aktivitetsansvar är framtagen av och tillsammans med arbetsmarknadsnämnden. Planen innefattar rutiner för samverkan och gemensamma aktivitetsinsatser gentemot skolor. Fokus i arbetet framåt är att skapa samverkan med stadsdelsnämnder.</p>	
P1/2016	<p>Ökade kunskapsskillnader i skolan, nr 2 2016</p> <p>Nämnden bör utveckla och stärka uppföljningen och analysen avseende arbetet med att minska kunskapsskillnaderna för att få underlag för att bedöma att genomförda aktiviteter ger resultat.</p> <p>Nämnden bör tydliggöra hur uppföljning och utvärdering av fokusområdena ska genomföras.</p>		X		<p>Förvaltningen har olika resurser för att stödja skolorna i deras systematiska analys- och uppföljningsarbete, bland annat i form av grundskoleutvärderare och analytiker. För att förbättra uppföljning och analys ger också grundskoleavdelningen stöd genom återkoppling på skolornas planer och uppföljningar och har utvecklat stödet till skolorna i deras systematiska kvalitetsarbete. Som hjälp till skolorna i kvalitetsarbetet har mått för skolornas kvalitets- och utvecklingsarbete tagits fram inom förvaltningen och kommer att implementeras under året.</p>	
År 2016	<p>Undervisningen i fritidshem</p> <p>Nämndens styrning och uppföljning avseende fritidshem måste utvecklas för att tillgodose elevernas rätt till undervisning. I detta arbete bör fritidsklubbarna även involveras. Det systematiska kvalitetsarbetet bör utvecklas, samtliga skolor bör inkludera fritidshem i arbetet och arbetet bör samlas och dokumenteras. Utbildningsnämnden bör även försäkra sig om att skollagens bestämmelser rörande fritidshem efterlevs.</p>	X			<p>En viktig del av arbetet har varit att förtydliga fritidshemmets uppdrag, syftet med undervisningen och vilket centralt innehåll eleverna ska få möta.</p> <p>Fritidshemmets utveckling stöds genom förvaltningens tre fritidshemssamordnare. De har tagit fram ett digitalt stödmaterial som består av goda exempel som hämtats från skolornas fritidshem. Utifrån detta material har fritidshemssamordnarna under perioden även arbetat med riktat stöd till enskilda skolor för att stötta verksamheten och det systematiska kvalitetsarbetet.</p>	

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
År 2016	Verksamhetsstöd Nämndens uppföljning avseende verksamhetsstöd behöver utvecklas. Nämnden rekommenderas se över möjligheten att digitalisera ansökningsprocessen. Nämnden rekommenderas dokumentera handläggningsprocessen.	X			Ansökningsprocessen är idag dokumenterad och uppföljningar görs, men processen sker inte digitalt. Utbildningsförvaltningen kommer att fortsätta att utreda frågan i vilken utsträckning som det går att genomföra hela processen digitalt, för att se vilka möjligheter som finns till säker, digital kommunikation.	
År 2016	Inköp och anskaffning Nämnden rekommenderas att säkerställa att det finns rutiner och kontroller i syfte att garantera att upphandlade avtal efterlevs, finns och tillämpas.		X		Förvaltningsledningen har under år 2017 beslutat om nya anvisningar för direktupphandling utifrån stadens riktlinjer. Verksamheterna har informerats om dessa via befintliga informationskanaler. Vid uppföljning av rekommendationer anges att förvaltningens avtalstrohet återkommande följs upp och att förvaltningen under år 2017 även utvecklar så kallade ”spendanalyser” för att se över inom vilka områden som det behövs ytterligare ramavtal.	
År 2016	EU-projekt Nämnden rekommenderas att redovisa EU-projekt på separata projektnummer och kostnadsställen, säkerställa att beslut om EU-projekt kommuniceras med ekonomienheten och att se över behovet att ta fram förvaltnings-specifika rutiner för att säkerställa att EU-projekt hanteras likartat inom nämnden.	X			Sedan genomförd granskning har förvaltningen tagit fram rutiner avseende redovisning av EU-projekt i syftet att säkerställa att EU-projekt redovisas korrekt och likartat inom nämnden och dokumenteras på ett sätt som gör det möjligt för goda uppföljningsmöjligheter både lokalt, centralt och av extern revision. Av rutinen framgår att projekt ska registreras i Agresso med egna projektnummer och att samtliga intäkter och kostnader ska konteras med projektkoden i kontosträngen. I samband med uppföljning av rekommendationerna anges att förvaltningen även under 2017 kommer att ta fram tydligare riktlinjer i samband med ansökningar och uppföljning av EU-projekt. Vidare anges att konsultstöd om EU-projekthantering kan köpas från Serviceförvaltningen.	

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
År 2017	<p>Grundskolans systematiska kvalitetsarbete Nämnden rekommenderas tillse att samtliga skolor genomför den analys som rimligtvis kan krävas för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Uppföljningen avseende de skolor som har negativt resultat rekommenderas ske mer strukturerat och regelbundet. Nämnden rekommenderas att säkerställa ett mer likvärdigt kvalitetsarbete i stadens skolor.</p>					2018
År 2017	<p>Intern kontroll i gymnasieskolan Nämnden bör försäkra sig om att det interna kontrollsystemet i betydligt större utsträckning integreras i skolenheternas verksamhet och byggs in i enheternas väsentliga processer. Vidare bör nämnden säkerställa att samtliga skolor upprättar en överenskommelse med vårdnadshavaren och tar fram skriftliga rutiner för hanteringen av elever med skyddade personuppgifter. Nämnden rekommenderas att tillse att skolornas dokumentation av registerutdragen inte strider mot skollagen samt förtydliga regelverket och förvaltningens rutiner vad gäller skolenheternas ansvar för kontroll av registerutdrag. Därtill bör nämnden tillse att samtliga skolor tar fram rutiner och anmäler beslut som fattas enligt utbildningsnämndens delegationsordning.</p>					2018
År 2017	<p>Delegationsordning Nämnden rekommenderas att säkerställa att samtliga beslut som fattas med stöd av delegation anmäls till nämnden på det sätt som nämnden bestämt. Vidare att</p>					2018

ÅR – Års- rapport P – Projekt- rapport	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
	se till att det finns en tillräcklig uppföljning och kontroll av beslut som ska anmälas till nämnden.					
År 2017	Momshanteringen Nämnden rekommenderas gå igenom rutinerna kring moms-kompensation i samband med återkrävd skolpeng och förskolepeng samt att se över rutiner och riktlinjer i samband med representation.					2018
År 2017	Granskning av redovisning statsbidrag Nämnden rekommenderas att tydliggöra och dokumentera vilka antaganden som ligger till grund för uppbokning av statsbidragsintäkter från Migrationsverket och säkerställa att återsökning sker till fullo av statsbidragsberättigade kostnader.					2018
År 2017	Risk för förtroendeskadligt beteende/oegentligheter Nämnden rekommenderas att utarbeta en rutin för hur rapportering av misstänkta oegentligheter eller förtroendeskadliga ageranden ska ske.					2018
År 2017	Uppbokningar Migrationsverket Det saknas tydligt dokumenterade och underbyggda bedömningar/resonemang för gjorda uppbokningar gentemot Migrationsverket. Bokslutsunderlagen för dessa bokningar bör utvecklas.					2018

Bilaga 3 – Bedömningskriterier

Revisionskontorets bedömningskriterier

För avsnitten Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi och Intern kontroll används följande bedömningar:

<i>Tillfredsställande/Tillräcklig</i>	–	Kriterierna är i allt väsentligt uppfyllda
<i>Inte helt tillfredsställande/ Inte helt tillräcklig</i>		Brister finns som måste åtgärdas
<i>Inte tillfredsställande/ Inte tillräcklig</i>		Väsentliga brister finns som måste åtgärdas omgående

För avsnittet Bokslut och räkenskaper gäller följande bedömningar:

Rättvisande, Inte helt rättvisande eller *Inte rättvisande*

Verksamhetens ändamålsenlighet och ekonomi

Att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt innebär att nämnden har uppnått kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningen avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

- Nämndens resultat är förenligt med fullmäktiges mål, beslut, och riktlinjer.
- Nämnden har genomfört sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- Nämndens verksamhet har bedrivits enligt gällande lagar, föreskrifter, riktlinjer m.m.
- Nämnden har haft en styrning och uppföljning mot mål och beslut.

Intern kontroll

Den interna kontrollen är en process som utförs av nämnd, förvaltningsledning och personal. Den är en integrerad del i verksamhetens styrning och uppföljning. Processen säkerställer, med en rimlig grad av säkerhet, att verksamheten drivs effektivt, att lagar, förordningar och andra regler följs samt att en tillförlitlig finansiell redovisning och rättvisande rapportering om verksamheten lämnas.

- Nämnden genomför årligen en riskanalys som fångar upp väsentliga risker samt hur de ska hanteras för att minimera risken för att verksamhetens mål inte uppnås.
- Nämndens organisation har en tydlig fördelning av ansvar och befogenheter som bidrar till att stödja verksamheten och att förhindra avsiktliga och oavsiktliga fel samt oegentligheter.
- Nämndens verksamhetsplan överensstämmer med fullmäktiges beslut om mål, uppdrag och budget. Nämnden har för varje verksamhetsområde fastställt mätbara/uppföljningsbara mål för ekonomi och verksamhet.
- Nämnden följer kontinuerligt och systematiskt upp ekonomi, verksamhet och kvalitet, såväl för verksamhet i egen regi som för sådan som uppdragits åt annan att utföra, analyserar väsentliga avvikelser samt vidtar åtgärder vid behov.
- Nämnden har ett fungerande informations- och kommunikationssystem för styrning, kontroll och uppföljning av verksamheten.
- Nämnden har riktlinjer och rutiner som bidrar till att säkerställa att verksamhetens mål uppfylls och att föreskrifter följs.
- Nämnden följer upp den interna kontrollen systematiskt och regelbundet för att säkra att den fungerar på ett betryggande sätt.

Bokslut och räkenskaper

Nämndens redovisning är upprättad enligt lagstiftning och god redovisningssed så att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

- Nämndens bokslut är rättvisande.
- Nämndens räkenskaper är upprättade enligt kommunala redovisningslag och god redovisningssed.